

דף נתונים, דצמבר 2023

אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית (אלימות מתנחלים)

נתוני מעקב יש דין 2005-2023

- משטרת ישראל כשלה בחקירתם של 81% מתיקי החקירה שנפתחו בשנים 2005-2023 בנוגע לפגיעה של ישראלים בפלסטינים וברכושם בגדה המערבית.
- 93.7% מכלל תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים נסגרו ללא הגשת כתב אישום.
- מאז שנת 2005, 3% בלבד מתיקי החקירה שנפתחו בגין עבירות אידיאולוגיות של ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית הובילו להרשעה.
- על פי נתוני המשטרה קיימת אפליה בעבודת רשויות החוק בשטחים הכבושים: בשנת 2022 לא הוגשו כתבי אישום כנגד ישראלים שפגעו בפלסטינים בגדה המערבית. מנגד, 10 כתבי אישום הוגשו כנגד ישראלים שפגעו באנשי כוחות הביטחון ואחרים שאינם פלסטינים.
- מאז השבעתה של ממשלת ישראל ה-37, יותר פלסטינים מביעים חוסר אמון ברשויות החוק הישראליות בגדה המערבית. בשנת 2023, 57.5% מנפגעי העבירה הפלסטינים ויתרו על זכותם להגיש תלונה למשטרה כנגד ישראלים שפגעו בהם.

יש דין מתעד עבירות אידיאולוגיות המבוצעות על ידי ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית מאז שנת 2005. המעקב ארוך השנים אחר תוצאות החקירה של עבירות אלו מלמד כי מדינת ישראל מועלת בחובתה, כמתחייב מהדין הבינלאומי, להגן על פלסטינים בגדה המערבית מפני ישראלים שמבקשים לפגוע בהם. הרשויות הישראליות נכשלות באופן שיטתי ומתמשך באכיפת החוק על אזרחים ישראלים שפוגעים בפלסטינים וברכושם בשטחים הכבושים.

כישלון זה בא לידי ביטוי לאורך כל שרשרת הטיפול בעבריינות אידיאולוגית של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית: **מניעה לא אפקטיבית, חקירות משטרה כושלות, שיעור נמוך של הגשת כתבי אישום וענישה מקלה לעבריינים מורשעים**. כל אלה מובילים להיעדר הרתעה של הפושעים ומותירים את הפלסטינים בשטחים הכבושים חסרי הגנה נוכח תקיפות ומעשי התנכלות של ישראלים.

העובדה כי הכישלון המערכתי נמשך לכל הפחות כבר שני עשורים, מעידה כי מדובר במדיניות מכוונת של מדינת ישראל, אשר מנרמלת את האלימות האידיאולוגית של מתנחלים נגד פלסטינים בגדה המערבית, תומכת בה ומרוויחה מתוצאותיה.

א | **רקע: מעקב אחר חקירת עבריינות של אזרחים ישראלים בגדה המערבית**

כבר כמעט שני עשורים יש דין מתעד עבירות שמבצעים אזרחים ישראלים - מתנחלים ואחרים - בשטחים הכבושים כלפי פלסטינים או רכושם, ומסייע לנפגעי העבירה להגיש תלונה במשטרת ישראל אם הם מעוניינים בכך. מעשי האלימות של ישראלים כלפי פלסטינים נפוצים ומתבצעים בכל רחבי הגדה המערבית - באדמות החקלאיות, בכבישים, ברחובות הכפרים והערים ואף בתוך בתי המגורים. צוות התחקירים של יש דין מתעד חלק ניכר ממקרי האלימות הללו ואם נפגעי העבירות מעוניינים להגיש תלונה למשטרה, הצוות המשפטי של יש דין עוקב אחר חקירת המשטרה ומייצג את נפגעי העבירה בהליכים הפליליים כנגד העבריינים, אם ננקטו כאלה.

אחד המאפיינים העיקריים של הכיבוש הישראלי הנמשך מזה 56 שנים, הינו פרויקט הקולוניזציה הישראלית בגדה המערבית החותר להשתלטות על קרקעות ונישול פלסטינים מאדמתם. באופן רשמי, הדבר נעשה בין היתר באמצעות צווים צבאיים לסגירת שטחים או הכרזה על אדמות מדינה והקצאתן לטובת ההתנחלויות.¹ במקביל, באמצעות אלימות, מתנחלים מרחיבים את היקף ההשתלטות הישראלית על אדמות פלסטיניות תוך זריעת אימה ופחד ושיבוש שגרת החיים של הפלסטינים. באופן כזה מצטרפות עבירות המבוצעות על ידי אזרחים פרטיים לכדי **עבריינות אידיאולוגית שיטתית**, שמטרתה לדחוק את הפלסטינים מאדמותיהם ולהרחיב את השליטה הישראלית בגדה המערבית.²

לעבירות של ישראלים כנגד פלסטינים בגדה המערבית יש משמעות ייחודית מפני שהן מתבצעות במסגרת קיומו של משטר של שליטה ודיכוי של קבוצה לאומית אחת על פני קבוצה אחרת. משטר המקיים פשע מסוג אפרטהייד כפי שהוא מוגדר במשפט הפלילי הבינלאומי. הפוגעים הם אזרחי מדינת ישראל הנהנים מזכויות עודפות ומהגנת הצבא, והנפגעים הם פלסטינים הסובלים מאפליה שיטתית בזכויות ובמשאבים וחיים תחת משטר דכאני שנכפה עליהם.³

הדין הבינלאומי מגדיר את תושבי השטח הכבוש הפלסטינים כ"מוגנים" וקובע כי ישראל מחויבת להגן עליהם ועל רכושם.⁴ עם זאת, **ניתוח נתוני יש דין מעיד על אי נכונותה של מדינת ישראל לעצור פשיעה לאומנית המתבצעת על ידי ישראלים, ומוכיח כי מערכת אכיפת החוק הישראלית נכשלת במילוי חובתה להגן על הפלסטינים מפני אלימות ישראלים.**

הרשויות בישראל מציגות כלפי פנים וכלפי חוץ מצג של מערכת אכיפת חוק מתפקדת, אשר פועלת כנגד עבריינות אידיאולוגית של מתנחלים ישראלים. לאחרונה, בכירים במערכת הביטחון

- 1 יש דין, **יאה חוטא נשכר: גזל אדמות פלסטיניות באמצעות הכרזה על "אדמות מדינה"**, במקומות שבהם **נקטעו הליכי הסדר זכויות במקרקעין עם כיבוש הגדה המערבית** (פברואר 2021), עמ' 17.
- 2 ראו למשל: יש דין, **רועים בשדות זרים: חוות צאן של מתנחלים ישראלים בגדה המערבית והפגיעה שלהן בזכויות האדם של הפלסטינים** (דצמבר 2021); יש דין, **מקרה מבחן יצהר: אלימות מתנחלים ככלי להשתלטות על אדמות פלסטיניות בחסות המדינה והצבא** (אוגוסט 2018); יש דין, **מסלול הנישול - המקרה של המאחז עדי-עז** (פברואר 2013).
- 3 להרחבה ראו: יש דין, **המעמד המשפטי של הכיבוש הישראלי: חוות דעת משפטית** (יוני 2023); יש דין, **הכיבוש הישראלי בגדה המערבית ופשע האפרטהייד: חוות-דעת משפטית** (יוני 2020); יש דין, **עקיפת חוק - כישולן אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית** (מאי 2015), עמ' 13-11.
- 4 אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (1949).

הישראלית גינו באופן פומבי את התופעה ואף הגדירו מעשים אלו כטרור לאומני.⁵ ואולם, העובדה כי מדובר בכישלון מערכתי ארוך שנים ועקבי מלמדת על מדיניות מכוונת של מדינת ישראל, אשר מקבלת ומפנימה את האלימות האידיאולוגית נגד פלסטינים בגדה המערבית ואף מגבה אותה ונהנית מתוצאותיה.

ב | המדגם

מאז שנת 2005 יש דין עוקב אחר 1,664 תיקי חקירה שנפתחו בעקבות אלימות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית (לא כולל ירושלים המזרחית).⁶ החקירות מבוצעות באחת מהיחידות של מחוז ש"י ("שומרון ויהודה" - המחוז במשטרת ישראל המופקד על אכיפת החוק בגדה המערבית), ובסיומן המשטרה והפרקליטות מחליטות האם להגיש כתב אישום או לסגור את התיק.

הנתונים המופיעים במסמך זה אינם מסכמים את תוצאותיהן של כל חקירות המשטרה בחשד לעבירות מסוג זה שנפתחו מאז 2005, אלא רק את תוצאות החקירה בתיקים המצויים במעקב יש דין. עם זאת, הנתונים שהצטברו בתיקים אלה במשך השנים מהווים מדגם רחב-היקף ויחיד מסוגו, המאפשר לנתח את האופן שבו משטרת ישראל מטפלת בעבריינות אידיאולוגית של אזרחים ישראלים בגדה המערבית.

בחלק מתיקי החקירה הכלולים במדגם של יש דין, צוות הארגון נאלץ לסייע לגורמי החקירה הישראלים בביצוע עבודתם. בין היתר יש דין מתווך בין חוקרי המשטרה לבין נפגעי העבירה הפלסטינים, מביא עדים לתחנות המשטרה ואף מאתר ומגיש מסמכים וצילומים רלוונטיים לחקירה לידי היחידות החוקרות. עובדה אבסורדית זו כשלעצמה מראה שהמשטרה אינה פועלת, או אינה מעוניינת לפעול, באופן עצמאי ויעיל על מנת לחקור כראוי עבירות של ישראלים נגד פלסטינים. יתרה מזאת, ניתן גם לומר כי הנתונים המובאים במדגם זה מוטים במידה מסוימת לטובת גופי החקירה, בהשוואה לתיקים אחרים שבהם אין גורם חיצוני כדוגמת יש דין המתעדכן במצב החקירה ובתוצאותיה כמייצגם של נפגעי העבירה ומתווך בינם לבין החוקרים. עם זאת חשוב להבהיר כי יש דין אינו מהווה צד לחקירת המשטרה או להחלטה על תוצאותיה.

חשוב לציין כי הנתונים המופיעים במסמך זה אינם מייצגים את כל האירועים בהם ישראלים פגעו בפלסטינים בגדה המערבית, אלא רק את התיקים שתועדו על ידי יש דין ומצויים במעקב של הארגון. ככלל, המשטרה איננה חוקרת או מתעדת את כל מקרי אלימות המתנחלים כלפי פלסטינים המתרחשים בגדה המערבית. כך למשל, על פי נתונים שיוחסו למשטרת ישראל בחודש שבין ה-7 לאוקטובר וה-7 לנובמבר 2023, נרשמו 97 אירועי אלימות מתנחלים בגדה המערבית ואף לא אחד מהם הוגדר על ידי המשטרה כ"פיגוע חמור".⁷ לעומת זאת, באותם התאריכים בדיוק יש דין תיעד 198 אירועי אלימות מתנחלים בגדה המערבית, בינם הריגתם של שבעה פלסטינים בידי מתנחלים.⁸

5 אתר דובר הצבא, [מחויבים להילחם בתקיפות נגד פלסטינים חפים מפשע באי"ש](#), 24.6.2023.

6 כל הנתונים במסמך זה נכונים ליום 30.9.2023. יצוין כי בשנת 2022 הוחלפה המערכת הממוחשבת המשמשת את יש דין לריכוז מסד הנתונים. השינוי כלל מעבר מחודש על הנתונים ואישורם ולכן ישנם שינויים קלים בנתונים שפורסמו בשנים קודמות.

7 אריאל כהנא, "בניגוד לטענות האמריקנים: צניחה של 50% בהפרות החוק של ישראלים ביו"ש", [ישראל היום](#), 9.11.2023. ח"כ צבי סוכות דהדד נתונים דומים בכנסת ([אתר הכנסת](#)), 26.11.2023.

8 יצוין כי אירועי אלימות מתנחלים שהתרחשו בחסות המלחמה שפרצה בדרום ב-7 לאוקטובר 2023 אינם מופיעים בדוח זה. בתקופה זו חלה עלייה חדה במספר אירועי אלימות מתנחלים בגדה המערבית. בין ה-7.10.2023 ל-20.11.2023.

חוסר אומון ברשויות הישראליות

בנוסף ל-1,664 המקרים שניתוח תוצאות החקירה שלהם יוצג להלן, יש דין תיעד במהלך השנים מאות רבות של אירועים נוספים של אלימות מתנחלים, בהם נפגעי העבירה הפלסטינים בחרו שלא להגיש תלונה במשטרה. במקרים רבים, קורבנות פלסטינים של עבירות המבוצעות בידי אזרחים ישראלים בגדה המערבית אינם מעוניינים להגיש תלונה למשטרת ישראל, שהינה חלק אינהרנטי מאותו משטר דכאני השולט בכל היבט של חייהם. לעיתים, פלסטינים חוששים שמא תלונה כנגד אזרח ישראלי תוביל לפגיעה נוספת בהם או בבני משפחתם. במרבית המקרים בהם פלסטינים אינם מגישים תלונה למשטרה, העבירה לא נחקרת כלל.

כך למשל, בשנים 2016-2023 יש דין תיעד 1,129 אירועים בהם מתנחלים פגעו בפלסטינים או ברכושם. רק ב-516 מהמקרים (46%) נפגעי העבירה הגישו תלונה במשטרה שבעקבותיה נפתחה חקירה, שתוצאותיה מופיעות בדף נתונים זה. **425 מנפגעי העבירה (37.6%) בחרו שלא להגיש תלונה במשטרה והפגיעה בהם מעולם לא נחקרה. מתוכם, 278 הביעו חוסר אומון ברשויות הישראליות ובתהליך החקירה ו-108 חששו שהתלונה תפגע בהם או תוביל לשלילת היתר עבודה או כניסה לישראל.** בשאר המקרים הטיפול הועבר לגורם אחר או הופסק מסיבות שונות.⁹

כניסתו של איתמר בן גביר לתפקיד השר לביטחון לאומי בסוף דצמבר 2022, סימנה עליית מדרגה הן במספר אירועי אלימות מתנחלים והן בחוסר האמון של הפלסטינים ברשויות החוק הישראליות שאחראיות על ביטחונם. משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) פרסם כי בחודשים ינואר-ספטמבר 2023 תועדו 835 אירועי אלימות מתנחלים בגדה המערבית, וזאת לעומת 474 אירועים שתועדו באותה תקופה במהלך 2022.¹⁰ יש לציין כי נרשמה גם החמרה באופי אירועי האלימות וכי התרחשו מספר התפרעויות המוניות למשל בחווארה ובתורמוסעיא, במהלכן מאות ישראלים הציתו מבנים ורכוש של פלסטינים במשך שעות רבות ובנוכחות חיילים.¹¹

מנתוני יש דין עולה כי מאז השבעתה של ממשלת ישראל ה-37, יותר פלסטינים ממאנים להגיש תלונה למשטרה כנגד ישראלים שפגעו בהם. מתוך 160 מקרים שיש דין תיעד בהם מתנחלים פגעו בפלסטינים או ברכושם בין ינואר 2023 לספטמבר 2023, 92 מנפגעי העבירה (57.5%) בחרו שלא להגיש תלונה למשטרה. **מתוכם, 86 (54%) הביעו חוסר אומון ברשויות החוק הישראליות או חששו שהתלונה תפגע בהם או תוביל לשלילת היתר.** באותם חודשים בשנת 2022, יש דין תיעד 99 אירועי אלימות מתנחלים וב-40 מהם (40%) נפגעי העבירה העדיפו שלא להגיש תלונה.

נתונים אלו מעידים על אוזלת ידן של רשויות האכיפה הישראליות בגדה המערבית שאינן חוקרות את כל מקרי אלימות המתנחלים ואינן עושות דבר על מנת להקטין את חוסר האמון של הפלסטינים במערכת שאמורה להגן עליהם מפני אלימות. זאת ועוד, על פי חדשות ערוץ 12, השר לביטחון לאומי בן גביר אף הנחה את המשטרה להימנע מאכיפה כלפי ישראלים המעורבים בטרור יהודי

⁹ יש דין תיעד 225 אירועי אלימות ב-93 קהילות פלסטיניות בגדה המערבית. להרחבה: יש דין, **אלימות מתנחלים נגד פלסטינים בגדה המערבית בחסות המלחמה** (נובמבר 2023).

¹⁰ בשנת 2016 החל יש דין בתייעוד הסיבות שבגין נפגעי עבירה בחרו שלא להתלונן לרשויות הישראליות ולכן הנתונים מעודכנים לתאריכים אלו.

¹¹ OCHA, *Protection of Civilians Report*, 30.9.2022; OCHA, *West Bank Snapshot*, 15.12.2023.

¹² טל לב רם, "לאחר הפרעות בחווארה, אלוף פיקוד מרכז מודה: 'נכשלת', מעריב, 28.2.2023; הגר שייף, "עדויות מתורמוס עיא: 'שמענו ניפוח חלונות. התחבאנו בחדר ונעלנו את עצמנו', הארץ, 22.6.2023.

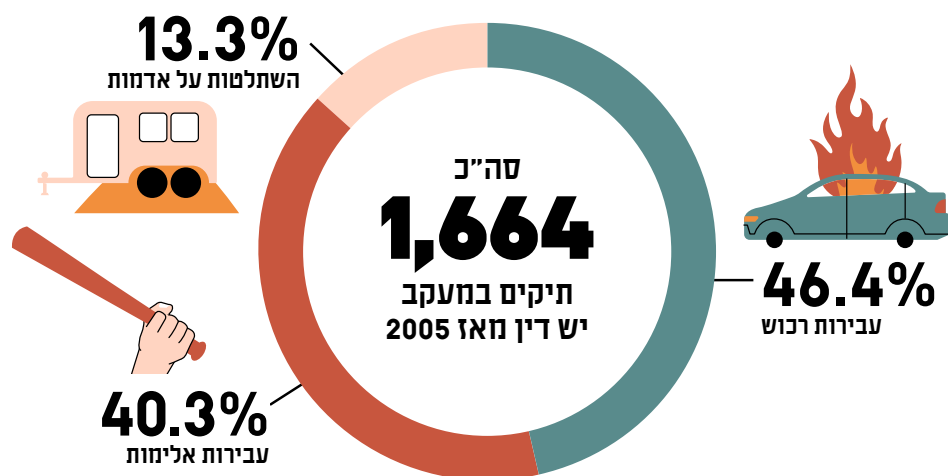
בגדה המערבית.¹² כך, יותר ויותר נפגעי עבירה פלסטינים מוותרים מראש על האפשרות להגיש תלונה, המשטרה לא מבצעת את עבודתה כראוי ואינה חוקרת מעשי אלימות, העבריינים אינם עומדים לדין על מעשיהם ולעבריינות האידאולוגית ניתן אור ירוק.

ג | סוגי עבירות

יש דין מחלק את תיקי החקירה שאחריהם הוא עוקב לשלוש קטגוריות, בהתאם לאופי העבירה העיקרית בתיק: אלימות, פגיעה ברכוש והשתלטות על אדמות פלסטיניות.

מסך 1,664 התיקים שבמעקב יש דין, 670 (40.3%) עוסקים **בעבירות אלימות** שביצעו אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים, הכוללות הריגה, תקיפה, ירי, ידיו אבנים, אימים והרג בעלי חיים או פגיעה בהם. 772 תיקים (46.4%) עוסקים **בעבירות רכוש** ובהן הצתה של בתי מגורים, מסגדים ומכוניות, גניבה, כריתת עצי זית, פגיעה בגידולים חקלאיים, השחתת רכוש וריסוס כתובות נאצה (המכונים "תג מחיר"). 222 תיקים נוספים (13.3%) נוגעים למקרים שבהם אזרחים ישראלים ניסו **להשתלט על אדמות פלסטיניות**, למשל באמצעות גידור של אדמות, הצבת מבנים או מניעת גישה לאדמות.

תיקי חקירה שנפתחו בשנים 2005-2023, בחלוקה לקבוצות עבירה

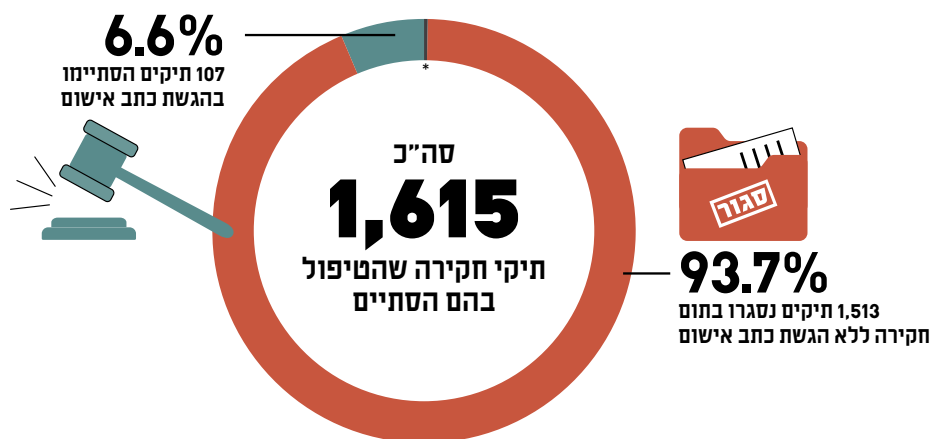
12 אילנה דיין, "המסמך שהוגש לרמטכ"ל וחוזות הדעת של ראש השב"כ על הוראת בן גביר", N12, 23.11.2023.

ד | תוצאות החקירה: רוב התיקים נסגרים ללא הגשת כתב אישום

נכון לסוף ספטמבר 2023, רשויות אכיפת החוק עדיין טיפלו ב-49 תיקים מתוך 1,664 תיקי החקירה שנפתחו מאז 2005, בעקבות תלונות שהגישו נפגעי עבירה פלסטינים באירועים שנמצאים במעקב של יש דין. מבין 1,615 תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים:

- 1,513 תיקים (93.7%) נסגרו בתום החקירה ללא הגשת כתב אישום.
- רק ב-107 תיקים (6.6%) הוגש כתב אישום*.

תוצאות הטיפול בתיקי חקירה 2005-2023

* 5 תיקי חקירה (0.3%) נסגרו על ידי המשטרה, אך נפתחו מחדש בעקבות ערר שהוגש על ידי יש דין ובסופו של דבר הוגש בהם כתב אישום. תיקים אלו נספרו פעמיים במסמך זה, הן כתיקים שנסגרו בתום חקירה והן כתיקים שהסתיימו בהגשת כתב אישום.

ה | עילות סגירה של תיקי החקירה: המשטרה נכשלת בחקירת עבריינות אידיאולוגית ישראלית

הצוות המשפטי של יש דין מלווה נפגעי עבירה פלסטינים אשר מייפים את כוחו בפני רשויות החוק. במקרים שבהם תיק החקירה נסגר, הצוות המשפטי של יש דין בוחן את חומרי החקירה של המשטרה. אם ישנן פעולות חקירה נוספות שהמשטרה לא ביצעה או אם הראיות שנאספו מספיקות להגשתו של כתב אישום, יש דין מגיש בשמו של נפגע העבירה הפלסטיני ערר על סגירת תיק החקירה.

גורמי האכיפה אמורים לעדכן את יש דין על מצב תיק החקירה ומחויבים למסור הודעה בכתב במקרה שהוחלט לסגור את התיק. במקרים אלו יש דין מבקש לברר גם את עילת הסגירה שנקבעה

בתיק.¹³ לקבלת עילת הסגירה יש חשיבות למיצוי זכויותיו של נפגע העבירה והיא מסייעת ללמוד על הנסיבות שבהן נסגר התיק והאם המשטרה הגיעה לתשתית עובדתית. העילה שבה נסגרו תיקי חקירה מאפשרת בין היתר לצוות המשפטי להכריע האם להגיש ערר על ההחלטה לסגור תיק חקירה.

ניתוח עילות הסגירה שמסרה המשטרה ליש דין מאפשר לעקוב אחר מגמות ודפוסים של עבודת המשטרה והפרקליטות בחקירה של עבירות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בשטחים הכבושים.¹⁴ מבין 1,513 תיקי החקירה שנפתחו מאז 2005 ונסגרו ללא הגשת כתב אישום, משטרת ישראל מסרה ליש דין את עילות הסגירה של 1,437 תיקים.

- **921 תיקים (64%) נסגרו בעילה של עברייני לא נודע (על"ן):** המשטרה קבעה כי בוצעה עבירה פלילית אך היא כשלה באיתור חשודים בביצוע העבירה.

- **290 תיקים (20%) נסגרו בעילה של חוסר ראיות:** המשטרה קבעה כי בוצעה עבירה פלילית ואף זיהתה חשודים במעשה העבירה, אך כשלה באיסוף ובגיבוש ראיות מספיקות להעמדה לדין של אותם חשודים.

- **162 תיקים (11.5%) נסגרו בעילה של אין עבירה פלילית או היעדר אשמה פלילית:** המשטרה הגיעה למסקנה כי לא קיים חשד לביצועה של עבירה פלילית או שיש תשתית ראיתית לקיומה של עבירה פלילית אך הראיות הקושרות את החשוד בתיק נמצאות ברף הראיות הנמוך. ב-38 תיקים מתוכם יש דין הגיש ערר משום שסבר שהחקירה לא מוצתה, ושהמשטרה שגתה בהחלטתה לסגור את התיק.¹⁵

- **64 תיקים (4.5%) נסגרו בעילות אחרות:** 45 תיקים נסגרו בעילה של נסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה/העמדה לדין (עילה שנקראה בעבר "חוסר עניין לציבור"). שלושה תיקים נסגרו בעילה שהחשוד או הנאשם אינו בר עונשין.¹⁶ תיק אחד נסגר בשל התיישנות העבירה, 13 תיקים נסגרו כיוון שהועברו לסמכותה של רשות אחרת ושני תיקים נסגרו בשל הסדר מותנה.¹⁷

ניתוח הנסיבות שבהן נסגרו תיקי החקירה מלמד כי המשטרה כשלה בחקירת 81% מהתיקים שנפתחו מאז 2005 והטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה (1,249 מתוך 1,539 תיקים).¹⁸ 1,211 תיקים נסגרו בעילות "עברייני לא נודע" או "חוסר ראיות", המעידות על כך שהמשטרה מצאה שבוצעה עבירה אך כשלה באיתור חשודים במעשה או בגיבוש ראיות מספיקות להעמדה לדין. בנוסף, ב-38 מבין תיקי החקירה שנסגרו בעילות "אין עבירה פלילית" או "היעדר אשמה פלילית",

13 **חוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982**, סעיף 63(א)(2): "על החלטה שלא להעמיד לדין תימסר למתלונן הודעה בכתב בלא ציון עילת סגירת התיק, ואולם יצוין בה כי המתלונן רשאי לברר את העילה כאמור באמצעות הגעה לכל תחנת משטרה וכן באחת הדרכים שנקבעו על ידי המשטרה".

14 פקודת המטה הארצי של המשטרה מפרטת תשע עילות סגירה וגניזה של תיקי חקירה, להרחבה: **פקודות המטה הארצי 14.01.01: אירוע תלונה ומידע אחר על עבירה – דיווח, סיווג וטיפול**, 23.8.2020.

15 22 מבין העררים נדחו, 13 התקבלו והביאו לפתיחתה מחדש של החקירה ולגבי שלושה עררים עדיין לא התקבל מענה בישי דין.

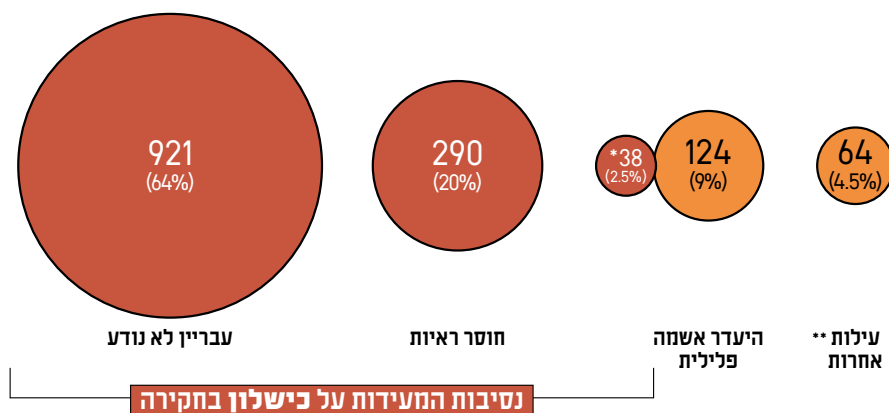
16 החשוד או הנאשם אינו נושא באחריות פלילית בשל גילו (מתחת לגיל 12) או בשל מצב בריאותו הנפשית.

17 הסדר מותנה הינו הליך במסגרתו התביעה אינה מגישה כתב אישום בתנאי שהחשוד מודה בביצוע העבירה ומתחייב לתנאים מסוימים.

18 מתוך סך 1,615 התיקים שהטיפול בהם הסתיים, כולל בהגשת כתב אישום, הוצאו 76 תיקים שנסגרו אך משטרת ישראל לא מסרה את עילות הסגירה שלהם.

הצוות המשפטי של יֵשׁ דִּין הגיש ערר על סגירתם משום שסבר שיש ראיות לביצוע עבירה או שהחקירה בעניינם לא מוצתה. בהתאם לכך, גם תיקים אלה נכללים במניין התיקים שהסתיימו בתוצאה המעידה על כישלון. **שיעור הכישלון הגבוה מלמד על כשל מערכתי מתמשך ומכוון של גופי אכיפת החוק בטיפול בעבריינות אידיאולוגית כלפי פלסטינים בגדה המערבית.**

עילות סגירה של תיקי חקירה 2005-2023

*הוגש ערר על ההחלטה לסגור את התיק בעילה "היעדר אשמה פלילית".
 **תיקים שנסגרו בעילות "נסיבות העניין אינן מתאימות לפתיחה בחקירה/העמדה לדין", "החשוד או הנאשם אינו בר עונשין", "התיישנות העבירה" "רשות אחרת מוסמכת לחקור" או הסדר מותנה.

1 | תוצאות הליכים משפטיים: 3% בלבד חתיקי החקירה הובילו להרשעה

פרק זה עוסק בתוצאות של ההליכים המשפטיים שהתנהלו במקרים המעטים שבהם החקירות שבמעקב יש דין הובילו להגשת כתבי אישום. חשוב להדגיש שנפגע העבירה הפלסטיני אינו מהווה צד מהותי להליכים פליליים אלה, שבמסגרתם המדינה - המיוצגת על ידי יחידות התביעה המשטרתית או על ידי פרקליטות המדינה - מעמידה לדין אזרחים ישראלים שפגעו בפלסטינים בגדה המערבית. עם זאת, לנפגעי העבירה קיימות זכויות מסוימות המעוגנות בחוק זכויות נפגעי עבירה, והצוות המשפטי של יש דין אשר מייצג את נפגעי העבירה, מלווה את ההליכים המשפטיים ועוקב אחר תוצאותיהם.¹⁹

הנתונים מתייחסים ל-107 כתבי אישום שהוגשו בתיקי חקירה שהיו במעקב יש דין מאז 2005. נכון לסוף ספטמבר 2023, ככל הידוע ליש דין ב-8 תיקים מתוכם ההליכים המשפטיים עדיין מתנהלים וב-6 מקרים נודע ליש דין כי ההליכים המשפטיים הסתיימו אך לא התקבל מידע בנוגע לתוצאות ההליך המשפטי. כלומר, ב-93 תיקים אשר במעקב יש דין, שעניינם עבירות של אזרחים ישראלים

19 חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001.

כלפי פלסטינים בגדה המערבית, הובילה חקירת המשטרה להגשת כתב אישום שהסתיים בתוצאה ידועה וניתן להציג עליהם מידע.

- **9 הליכים (10% מההליכים המשפטיים שהסתיימו) הסתיימו בהרשעה מלאה של כל הנאשמים.**

- **41 הליכים (44% הסתיימו בהרשעה בעקבות הסדר טיעון או בהרשעה חלקית.** כלומר, הסדר של התביעה עם הנאשמים, לרוב בסעיפי אישום מופחתים מאלה שהופיעו בכתב האישום המקורי או הרשעת הנאשמים או חלקם, בחלק מסעיפי האישום שהופיעו בכתב האישום המקורי.

- **18 הליכים (19% הסתיימו בקביעת אשמה ללא הרשעה,** כלומר בית המשפט קבע כי הנאשם אכן ביצע את העבירה או העבירות שיוחסו לו אך נמנע מהרשעתו בדיון.

- **18 הליכים (19% הסתיימו בביטול או במחיקה של כתב האישום,** לאחר שכבר הוגש לבית המשפט על ידי רשויות התביעה.

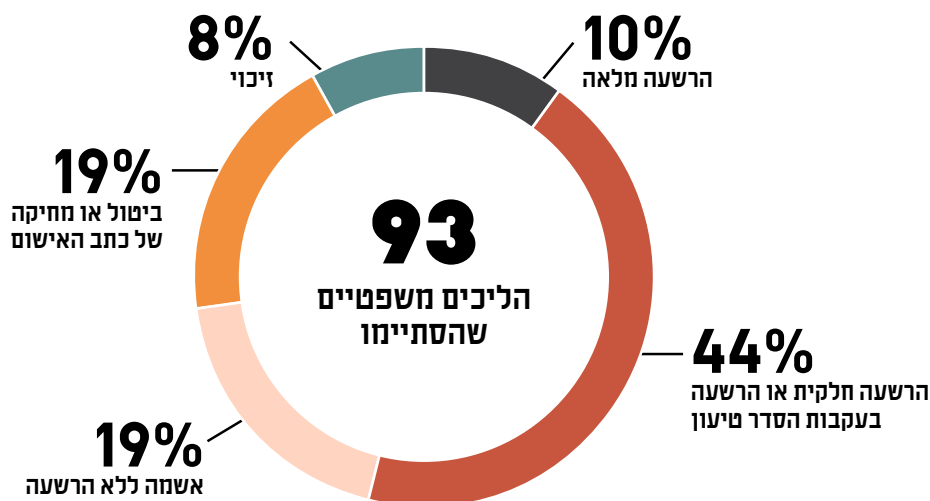
- **7 הליכים (8% הסתיימו בזיכוי של הנאשם או הנאשמים.**

בסך הכל, מאז שנת 2005, 3% בלבד מתיקי החקירה שבמעקב יש דין, שנפתחו בגין עבירות אידיאולוגיות של ישראלים נגד פלסטינים בגדה המערבית הובילו להרשעה מלאה או חלקית (50 מתוך 1,615 תיקי החקירה שבמעקב יש דין שהטיפול בהם הסתיים). שיעור נמוך זה שולח מסר לפיו מערכת אכיפת החוק כולה אינה רואה בחומרה אלימות מתנחלים ותורם לתחושת החסינות של העבריינים ולשכפול מעשיהם.

במקרים הנדירים בהם עבירות אידיאולוגיות הובילו להרשעה של נאשמים, על פי רוב גזרי הדין היו מקלים ביחס לחומרת העבירה ולאופי השיטתי של התופעה. כך למשל, ישראלי שתקף בשנת 2020 משפחה פלסטינית באדמות נייעלין, ובין היתר ריסס גז מדמיע לעבר ילדי המשפחה ופצע את אב המשפחה שנזקק לאשפוז, הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירות של פציעה בנסיבות מחמירות בצוותא ותקיפה בנסיבות מחמירות. במסגרת גזר הדין נגזרו עליו 9 חודשי מאסר בעבודות שירות, 5 חודשי מאסר על תנאי ופיצוי בסך כולל של 8,000 ש"ח לבני המשפחה. מתנחל ממאחז בדרום הר חברון אשר במרץ 2018 שיסה את כלבו מסוג אמסטף בעדר כבשים של רועה פלסטיני והרג כך שני כבשים, הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירות של אי נקיטת צעדי זהירות בחיה בעיני החוק. בית המשפט הטיל עליו 50 שעות לתועלת הציבור ופיצוי המתלונן ב-3,000 ש"ח.

עונשים מקלים לאלו אשר הורשעו בעבירות קשות מעניקים גיבוי נוסף מצד המערכת לאלמות מתנחלים.

תוצאות הליכים משפטיים בתיקי יש דין 2005-2023

ז | השוואה בין נתוני יש דין לנתוני המשטרה בשנת 2022: אפליה בעבודת רשויות החוק בשטחים הכבושים

כפי שצוין, המידע שיש דין אוסף ומנתח אינו כולל את כל האירועים בהם מתנחלים וישראלים אחרים פוגעים בפלסטינים או ברכושם בגדה המערבית. לשם קבלת תמונה מקיפה יותר, יש דין פונה למשטרת ישראל מדי שנה על מנת לקבל נתונים אודות אכיפת החוק בגדה המערבית מידי הגוף האמון על משימה זו. פניות אלה מתבצעות בהתאם לחוק חופש המידע. תשובותיה של משטרת ישראל עשויות להשלים את התמונה המתקבלת מניתוח הנתונים שאסף יש דין לאורך השנים.

יש דין עקב אחר 65 תיקי חקירה שנפתחו בשנת 2022 במחוז ש"י בעניין עבירות אידיאולוגיות שבוצעו על ידי אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית.²⁰ מתוך תיקים אלה, 10 תיקים עדיין נמצאים בחקירה. מתוך 55 תיקים שהחקירה בהם הסתיימה, רשויות אכיפת החוק סגרו 52 תיקים והגישו **3 כתבי אישום בלבד, המהווים 4.6% מסך כל תיקי החקירה**. יתר על כן, המשטרה כשלה בחקירת 71% מהתיקים שנפתחו בשנה זו והטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה.²¹

²⁰ יש לציון כי יש דין תיעד בסך הכל 136 אירועי אלימות אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים שהתרחשו ב-2022, אולם במקרים רבים קורבנות העבירה בחרו שלא להגיש תלונה למשטרה.

²¹ 25 תיקי חקירה נסגרו בעילת "עבריו לא נודע", 5 תיקים נסגרו בעילת "חוסר ראיות" ו-2 תיקים נסגרו בעילת "היעדר אשמה פלילית", אך לאחר בחינת התיקים יש דין הגיש ערר על סגירתם משום שסבר שהחקירה בעניינם לא מוצתה. המשטרה לא מסרה את עילות הסגירה ב-10 מתוך 52 התיקי שנסגרו.

מהנתונים שמשטרת ישראל מסרה ליש דין עולה כי בשנת 2022 במחוז ש"י נפתחו 342 תיקי חקירה שעניינם "הפס"ד [הפרת סדר] ישראלי ופשיעה לאומנית יהודית".²² ב-165 מקרים נפגעי העבירה היו פלסטינים וב-177 תיקי חקירה נפגעי העבירה לא היו פלסטינים. התיקים בהם נפגעי העבירה אינם פלסטינים מתייחסים בעיקר לעבירות נגד אנשי כוחות הביטחון הישראליים, וחלקם כולל הפרת צווים מינהליים ופגיעה בפעילים ישראלים וזרים.

על פי נתוני המשטרה, בשנת 2022 **בתיקי חקירה בהם נפגע העבירה היה פלסטיני לא הוגש אף לא כתב אישום אחד**. אולם, בתיקי חקירה בהם נפגע העבירה היה לא פלסטיני, הוגשו 10 כתבי אישום.²³

נתוני המשטרה מלמדים על יחס מפלה בעבודת רשויות החוק בשטחים הכבושים. פשע של ישראלי כלפי מי שאינו פלסטיני, כלומר נגד אנשי כוחות הביטחון ואחרים, מוביל לחקירה משמעותית של המשטרה ולהגשה של כתבי אישום. ואולם, כאשר הדבר נוגע לאלימות המופנית כלפי פלסטינים, מערכת אכיפת החוק פועלת לכל הפחות באופן רשלני ואינה מעמידה לדין את העבריינים.

מדינת ישראל ורשויות החוק שלה בגדה המערבית נושאות באחריות על אלימות של ישראלים נגד פלסטינים. היעדר אכיפה נגד עבריינות אידיאולוגית המבוצעת על ידי ישראלים, מאפשר את ביצועם של פשעים נוספים כלפי אוכלוסייה נטולת הגנה. מדיניות האכיפה הכושלת של ישראל נגד אלימות מתנחלים מעקרת כל אפשרות הרתעה של העבריינים ומעידה שישראל מאפשרת אותה בכוונת מכון ואף שותפה לה.

הודעה לפי חוק: ישי דין הוא ארגון שעיקר מימונו הוא מישויות מדיניות זרות. רשימת התורמים לנו מפורטת באתר רשם העמותות ובאתר האינטרנט שלנו. ישי דין גאה להיות ממומן על ידי מדינות שסבורות כמזונו, שהכיבוש הוא לא עניין פנים-ישראלי ותורמות לקידום זכויות אדם.

22 מאת קצין מדור תלונות ציבור ארצי אל ישי דין, **מענה לבקשת חופש מידע**, 5.2.2023.

23 ניתן לשער כי הפער בין כתבי האישום שתועדו על ידי ישי דין לאלו שנמסרו על ידי המשטרה, נובע בשל חלוקה שונה לקטגוריות.